

The Greek Review of Social Research

Vol 21 (1974)

21-22

**Grossin William, Η εργασία και ο χρόνος
(Ωράριον, Διάρκεια, Ρυθμός)**

Γιαννάκης Γκριτζαλής

doi: [10.12681/grsr.238](https://doi.org/10.12681/grsr.238)

Copyright © 1974, Γιαννάκης Γκριτζαλής

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Γκριτζαλής Γ. (1974). Grossin William, Η εργασία και ο χρόνος (Ωράριον, Διάρκεια, Ρυθμός). *The Greek Review of Social Research*, 21, 297–298. <https://doi.org/10.12681/grsr.238>

«προϋπήρχαν του ναζισμού» και ως εκ τούτου «δέν ήταν σφωβιτιστικά», θά πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο ρατσισμός και ο σφωβιτισμός, χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ναζισμού, δέν είναι χιτλερική ανακάλυψη. Ίδιαίτερα στην περίπτωση της Τουρκίας αυτό πολύ καλά τό γνωρίζουν κυρίως οί 'Αρμένιοι. Γι' αυτό θά μού επιτρέψω ό κ. Κιτσικίς νά παρατηρήσω ότι ο «Παντουρκισμός», όπως έξ άλλου και κάθε «Παν-δόγμα», είναι αναγκαστικά, μαζί με όλα τά άλλα, και ρατσιστικός και άπροκάλυπτα έπекτατικός. Γιατί άραγε ή τουρκική περίπτωση νά αποτελούσε εξαίρεση; Έπί πλέον οί φιλοгерμανικές τάσεις της τουρκικής διπλωματίας και ο θαυμασμός τών Τούρκων γιά τά герμανικά πρότυπα οργανώσεως δέν εκδηλώνονται με την εμφάνιση του ναζισμού. Οί Τούρκοι ύπηρεξαν σύμμαχοι τών Герμανών στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και ή έναρξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου βρήκε герμανικές στρατιωτικές άποστολές στην Τουρκία και τουρκικά στρατιωτικά κλιμάκια στη Герμανία, που έργάζονταν μέ σκοπό τόν εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη του τουρκικού στρατού.

δ) Όσον άφορά την αξιολόγηση του έργου του Tekin Alp, όπως όδηγησε δέν συμφωνώ με τόν κ. Κιτσικί. Άν ύπάρχουν άντιρρήσεις γιά την περικοπή από τό κείμενο του Alp, τόν όποιον ό κ. Κιτσικίς θεωρεί όργανο της δικτικής προπαγάνδας και έπομένως προκατειλημμένο έναντιον τών Τούρκων, δέ παρακαλέσω τόν κ. συνάδελφο νά καταφύγη σέ άλλη πηγή, τουρκική αυτή τη φορά, στον καθηγητή της πολιτικής έπιστήμης Kemal Karpat (Turkey's politics), ό όποιος άσφαλός δέν μπορεί νά κατηγορηθή γιά «άντιτουρκισμό».

Τέλος, θά ήθελα νά προσθέσω ότι τό θέμα του τουρκικού εθνικισμού, επειδή άπεται άμεσα ζωτικών προβλημάτων του έλληνικού έθνους, είναι ένα θέμα που παρουσιάζει σοβαρές δυσκολίες στον κάθε έρευνητή που θά θελήσει νά τό αναλύσει άντικειμενικά. Η ύπερβολική μίσος έννοια όπως τό ύπερβολικό μέρος εύκολά καταλήγουν σέ ύποκειμενικές αξιολογήσεις και εσφαλμένα συμπεράσματα. Παραδέχομαι ότι ή ήγεςία και τών δύο χωρών δέν μπόρεσε τόσο παρελθόν νά δημιουργήσει τό κατάλληλο κλίμα συνεργασίας γιά την έπιλυση κατά τρόπο ειρηνικό τών τόσων προβλημάτων που άπασχόλησαν τις δύο χώρες. Η έλληνική ήγεςία φέρει φυσικά ένα μεγάλο μέρος της εύθύνης. Δέν είμαι όμως έτοιμος νά συμφωνήσω με όποιονδήποτε ίσχυρισθή ότι ή τουρκική κυβέρνηση δέν έχρησιμοποίησε τόν τουρκικό εθνικισμό, της μορφής που γνωρίζουμε στό άρθρο μας, άντιπροσωπευτικό ή όχι, γιά νά παιζή τό διπλωματικό της παιχνίδι στις δυσκόλες σχέσεις του πολεμού και άργότερα στό θέμα τών Στενών και της Κύπρου. Σέ περίοδοι κρίσεως είναι αυτό το είδος ό εθνικισμός,

έξτρεμιστικός, ρατσιστικός, έπекτατικός, που χρησιμοποιείται από τις κυβερνήσεις γιά την εκπλήρωση τών σκοπών τους. Αυτό βέβαια δέν είναι πάντα εύκολο, όπως απέδειξε ή πρόσφατη έλληνική περίπτωση. Στην περίπτωση πάντως της Τουρκίας, ή πολιτική ήγεςία της χώρας αυτής, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, φαίνεται νά χρησιμοποιή τά σύμβολα και τις ιδέες του τουρκικού εθνικισμού με έξαιρετική μαεστρία, προς έφελος φυσικά του τουρκικού έθνους.

ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΤΕΡΛΕΗΣ, Ph. D.

'Επιστημονικός Συνεργάτης ΕΚΚΕ

*

Russel Bernard, *Άνθρωπολογικά Θέματα*, μετάφραση υπό Άννης Μ. Στογιάννου, 'Αθήνα: Έκδόσεις Α. Καραβία, 1971, σ. 68.

Τό μικρόν αυτό βιβλίον περιλαμβάνει μίαν σειράν διαλέξεων αι όποιαι εδόθησαν υπό τόν συγγραφέα, καθηγητή της Άνθρωπολογίας, εις τούς φοιτητάς τών Πανεπιστημίων Άθηνών, Θεσσαλονίκης και Πατρών.

Η σύνθεσις του άκροατήριου, αποτελούμενου εκ σπουδαστών της Βιολογίας κυρίως, επηρέασε προφανώς τό περιεχόμενον τών διαλέξεων, αι όποιαι αποτελούν εισαγωγή εις την φυσικήν ιδίαν άνθρωπολογίαν.

Τό βιβλίον αποτελείται εκ τεσσάρων κεφαλαίων. Εις τό πρώτον κεφάλαιον «Εισαγωγή εις την Άνθρωπολογίαν», ό συγγραφέας περιγράφει τά όρια της κοινωνικής ή πολιτιστικής άνθρωπολογίας, της άρχαιολογίας, της γλωσσολογίας και της φυσικής άνθρωπολογίας, τών τεσσάρων δηλαδή κλάδων της Γενικής Άνθρωπολογίας, ή όποια έχει ως βασικόν άντικείμενον μελέτης την «κουλτούραν» ενός λαού.

Εις τό έπόμενον κεφάλαιον (2. Θέσις του Άνθρώπου εις την Τάξιν τών Πρωτευόντων, 3. Παλαιοντολογικά Δεδομένα της Έξελίξεως του Άνθρώπου, 4. Περι Άνθρωπίνων Φυλών) ό συγγραφέας εισάγει τόν αναγνώστην εις βασικά θέματα της φυσικής άνθρωπολογίας, εκθέτων συγχρόνως μεθοδικώς την στροφήν του ενδιαφέροντος τών άνθρωπολόγων από την βιολογικήν εξέτασιν του ανθρώπου εις τό προϊόν «του διαλόγου μιάς ανθρωπίνης κοινωνίας και του περιβάλλοντός της», δηλαδή της «κουλτούραν».

Λόγω της έμφάσεως ή όποια δίδεται εις την φυσικήν άνθρωπολογίαν, κλάδον άπασφίχεται γνωστόν εις τό ελληνικόν κοινόν, τούτο έστέρηση της ευκαιρίας μιάς βαθύτερας γνωριμίας της κοινωνικής ή πολιτιστικής άνθρωπολογίας,

δηλαδή μιάς έπιστήμης πολύ γνωστής εις τόν ευρωπαϊκόν και αμερικανικόν χόρον, άγνωστού όμως εις την Έλλάδα. Η πολιτισμική άνθρωπολογία έχει ακαδημαϊκήν ζωήν ενός αιώνος περίπου. Προφανώς εκ παραδρομής τοποθετείται, εις τό βιβλίον, ή γένεσις της εις τά μέσα του εικοστού αιώνου (σ. 19).

Η άνθρωπολογία είναι ή κατ' έξοχήν έπιστήμη ή όποια επιχειρεί νά έπιλύση τάς δυσκολίας της έννοιολογικής μεταφοράς ένός όρου από μίαν γλώσσαν εις την άλλην. Η μεταφράστρια άντιμετώπισε τό πρόβλημα αυτό με σχετική επιτυχίαν. Προβλήματα όπωσδήποτε εδημιούργησεν ή απόδοσις του όρου culture διά της λέξεως «κουλτούρα». Η λέξις culture έχει διά τούς άνθρωπολόγους σημασίαν διάφορον εκείνης ή όποια έγινε άποδεκτή υπό τών κοινωνιολόγων-όπαδόν της θεωρίας της μαζικής κοινωνίας. Εις την Έλλάδα, ή απόδοσις του όρου culture διά της λέξεως κουλτούρα άπηχεί κοινωνιολογικάς και ανθρωπιστικάς έννοιάς. Η χρησιμοποίησις όμως της ίδιας λέξεως διά την απόδοσιν και της άνθρωπολογικής έννοιάς της culture είναι δυνατόν νά προκαλέση προβλήματα κατανοήσεως. Τό γεγονός ότι ή λέξις «κουλτούρα» είναι ακατάλληλος διά την απόδοσιν του όρου culture φαίνεται και εκ τού ότι ή μεταφράστρια αναγκάζεται νά αποψόση τό έπίθετον cultural διά της λέξεως «πολιτιστικός», δημιουργούσα ούτω σύγχυσιν εις τόν μη ειδικόν αναγνώστην, ό όποιος άδυνατεί νά κατανοήση ότι ή λέξις «πολιτιστική» χρησιμοποιείται ως έπίθετον του όυσιαστικού «κουλτούρα».

Έδωδ πρέπει νά σημειωθή ότι ούτε τό έπίθετον «πολιτιστική», ως προδιοριστικόν της άνθρωπολογίας, άποδίδει όρθως την έννοιαν cultural, δεδομένου ότι έχει έντονον έννοιολογικήν άπόχρωσιν όηλοτικήν της ικανότητος προς τί, ή όποια έλλείπει από τόν άγγλικόν όρον.

Έν πώση περίπτωσηίς ή ως άνω επιμελημένη έκδοσις άποτελεί σπουδαίον βοήθημα όχι μόνον διά τόν Έλληνα φοιτητήν της Βιολογίας αλλά και διά τόν αναγνώστην ή γενικά άνθρωπολογικά ενδιαφέροντα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΓΚΙΖΕΛΗΣ, Ph. D.

'Επιστημονικός Συνεργάτης ΕΚΚΕ

*

Grossin William, *Η έργασία και ό χρόνος* (Έρρίον, Διάρκεια, Ρυθμός). Παρίσι, έκδ. «Άνθρωπος», 1969.

Ό W. Grossin, Καθηγητής της Κοινωνιολογίας εις τό Πανεπιστήμιον του Nancy της Γαλλίας, άσχολείται με θέματα άφορρόντα εις την έργασίαν και την

κοινωνικὴν ἀλλαγὴν. Θεωρεῖται δὲ παγκοσμίως, ὡς ἕνας ἐκ τῶν πλέον εἰδικῶν ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ χρόνου, τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ ἐλευθέρου χρόνου. Αἱ ποικίλα ἔρευνα, τὰς ὁποίας διεξήγαγεν ὡς τακτικὸς συνεργάτης τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν (CNRS) τὸν Παρίσιον, καθὼς καὶ ἡ ἐπὶ πολλὰ ἔτη στενὴ συνεργασία του μετὸν κορυφαῖον κοινωνιολόγῃ τῆς ἐργασίας Pierre Naville, ὁ ὁποῖος καὶ προλογίζει τὸ βιβλίον του, ἐπιτρέπουν εἰς τὸν Grossin τὴν ἐξαγωγήν ἐπιστημονικῶν συμπερασμάτων ἐπὶ ἐνὸς πολυδύστατου καὶ ἐπικραίου θέματος ὡς ὁ χρόνος τῆς ἐργασίας.

Τὰ συμπεράσματα τοῦ Grossin προκύπτουν ἐκ τῆς ἐρεύνης τὴν ὁποίαν διεξήγαγεν εἰς ἐπιχειρήσεις ἀσχιολογιώμενας ἐν τῇ παραγωγῇ ἠλεκτρονικῶν συσκευῶν ἐπικοινωνίας, τῆς περιοχῆς τῶν Παρισίων. Κατ' ἄρχην ἡ ἔρευνα ἀναφέρεται εἰς συγκρίσεις ἐπὶ τῶν δεδομένων: διαφορά μετὰ διαικείας ἐργασίας καὶ ὄραριον ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων, χρόνος ἐργασίας τῶν γυναικῶν, τὸν ἀνοτιέρον στελεχῶν καὶ τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ. Εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ περιγραφικὸν στάδιον ἀναφαινεται ἡ πλοκή τοῦ προβλήματος διαχωρισμῶ μετὰ διαικείας ἐργασίας καὶ ὄραριον καὶ ἡ ἀνάγκη καθορισμῶ τῆς ἀλληλοεξαρτησῶς τῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τὰς εἰδικότητας τοῦ προσωπικοῦ.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διαπιστώσεων, αἱ ὁποῖαι προκύπτουν ἐκ τῶν περιγραφικῶν δεδομένων, ὁ Grossin προβάλλει δύο ὑποθέσεις ὑπὸ μορφήν παραγῶτων, οἱ ὁποῖοι προφανῶς ἀλληλοσυνδέονται καὶ καθορίζουν τὴν διάρκειαν καὶ τὸ ὄραριον ἐργασίας. Οἱ μὲν ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν ἀπαιτησῶν τῆς παραγωγῆς, οἱ ἄλλοι ἐκ τῶν «πίσεων» τοῦ προσωπικοῦ.

Ἡ πρώτη ἐκ τῶν ὑποθέσεων ἐπιβεβαιώνεται ποσοτικῶς διὰ τῆς ἐρεύνης, διὰ τῆς ὁποίας καταδεικνύεται ὅτι ὅσον μεγαλύτερα εἶναι ἡ ἐπιχειρήσις, τόσοον στενωτέρα ἐξάρτησις ὑπάρχει μετὰ διαικείας ἐργασίας καὶ εἰδικότητων. Τὸ σύγχρονον ἐργαστάσιον ἀποτελεῖ ὀργανικὴν ἑνότητα καὶ τὰ καθήκονα τῶν ἐργαζομένων ἐντὸς αὐτῆς ἐξέρχονται τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ γραφείου ἢ τοῦ ἐργαστηρίου, δεχόμενα ἐπιβάρσεις αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς διαδικασίας τῆς μακίχης παραγωγῆς. Ἐξ ὄυ καὶ ἡ ἀνάγκη «συγρονισμού» τῆς ἐργασίας εἰς τὰς μεγάλας ὁμάδας παραγωγῆς, ἡ ὁποία βεβαίως ἔχει αἰ ἀποτελέσματα τὴν διακεκομμένην καὶ ἀσυγρονιστὴν ἐργασίαν τῶν μικρῶν ὁμάδων, ὡς τὸ βοηθητικὸ προσωπικὸν, τῶν συντηρητῶν μηχανῶν, κλπ.

Ἡ δευτέρα ἐκ τῶν ὑποθέσεων ἡ ἀφορῶσα εἰς τὰς πίσεις τῶν ἐργαζομένων

— περισσότερο ποιοτικῆ τῆς πρώτης — κατέδειξε ὅτι οἱ ἐργοῦδοι ὑποχωροῦν συχνὰ ἐνόπιον πίσεων, ἐνίστε ἀσυνείδητος, ἂν καὶ γνωρίζουν ὅτι ἕνας ὀρισμῶνος τύπος ὄραριον ἢ διαρκείας εἶναι ἀσυμβιβαστος μετὰ τὴν ἀπασχόλησιν μιᾶς ὀρισμῶνης ὁμάδος ἐργασίας καὶ μετὰ τὴν διαδικασίαν τῆς παραγωγῆς γενικώτερον.

Ἐνα μεγάλο μέρος τῆς ἐρεύνης εἶναι ἀφιερῶμενον εἰς τὴν ἐργασίαν διὰ τοῦ συστήματος τῶν διαδοχικῶν ὁμάδων (τῶν τριῶν 8). Θέμα ἐπίσης ἐπικαιρον, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος τούτου αὐξάνει παραλλήλως πρὸς τὴν τεχνολογικὴν ἐξέλιξιν. Εἰς τὸ ἔρωτημα εἰν κατὰ πόσον ἡ τεχνολογικὴ ἐξέλιξις παρασύρη τὴν ἐργασίαν διὰ διαδοχικῶν ὁμάδων, ὁ Grossin δίδει μιαν ἀπάντησιν σύνθετον καὶ περιγραφικὴν. Διαπιστῶνται μὲν ὅτι τὸ ποσοστὸν τῶν ἐργαζομένων μετὰ τὸ σύστημα τῶν διαδοχικῶν ὁμάδων αὐξάνει συνεχῶς, χωρὶς νὰ ὑπάρχη, κατ' αὐτὸν, ἄμεσος σχέσις διαρκείας μετὰ αὐτῆς τῆς ἀξίσεως καὶ τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, ἀναγνωρίζει ὅμως, ὅτι ἡ τεχνολογικὴ πρόοδος καὶ ἡ αὐτοματοποιήσις ἐνισχύουν τὴν αὐξήσιν τοῦ ποσοτοῦ τῶν ἐργαζομένων εἰς διαδοχικὰς ὁμάδας μόνον δι' ὀλίγον χρονικὸν διάστημα, θεωρῶν τὴν περίοδον ταύτην μεταβατικῆν, ὀφειλομένην κυρίως εἰς τὰς ὑπαρχούσας ἐλλείψεις τῆς αὐτοματοποιήσεως. Εἰς τὸ τελευταῖον κεφάλαιον ὑπὸ τὸν τίτλον «Χρόνος τῶν μηχανῶν καὶ χρόνος τῶν ἀνθρώπων», ὁ Grossin ἀποκαλύπτει ὅτι ὁ χρόνος ἐργασίας τῶν μηχανῶν ὑπερτερεῖ τοῦ χρόνου ἐργασίας τῶν ἀτόμων καὶ ἡ διαφορά αὐτῆ συνεχῶς αὐξάνει. Ἡ κλασματικὴ σχέσις μετὰ διαικείας ἐργασίας τῶν μηχανῶν καὶ παραγωγικότητος μηχανῶν καὶ ἐργαζομένων—ὑπὸ τὴν προϋποθέσιν μιᾶς συνεχίζομένης τεχνολογικῆς ἐξελίξεως—δεικνύει ὅτι ὑπάρχει εὐχέρεια περαιτέρω μειώσεως τῆς διαρκείας ἐργασίας ἐντὸς ὀρισμῶνον ὁρίων ἐλαστικότητος ἐξαρτῶμενον ἐκ τῆς ζήτησεως τῆς παραγωγῆς.

Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω ἡ ἐν λόγω ἔρευνα ἀσχολεῖται μετὰ προβλήματα ἀφορῶντα εἰς τὸν ἐλεύθερον χρόνον, ὁ ὁποῖος συνεχῶς καὶ περισσότερο ἀσκεῖ πίεσιν ἐπὶ τοῦ χρόνου ἐργασίας καὶ ἀποτελεῖ ἴσως τὸ βασικώτερον κίνητρον τῶν διεκδικήσεων τῶν ἐργαζομένων πρὸς μειώσιν τῆς διαρκείας τῆς ἐργασίας καὶ ἐξορασίαν ἐνὸς ὄραριον καλλίτοντος τὰς κοινωνικὰς τῶν ἀνάγκας. Ἐὰν ὁ ἐλεύθερος χρόνος πρέπει νὰ δίδεται ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ εἰκοσιεταίρου ἢ εἰς τὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος ἢ τμηματικῶς κατὰ μῆνα ἢ τέλος πρὸς ἐπιμύκνουν τοῦ χρόνου τῶν ἐτησίων διακοπῶν, εἶναι θέματα τὰ ὁποῖα ἀκροθιγῶς ἐξετάζει εἰς τὴν ἔρευνάν του ὁ καθηγῆτης

Grossin, ἀλλὰ ἔχουν ἀποτελέσει ἀντικειμενον ἰδιαιτέρων ἐρευνῶν καὶ μελετῶν του.

Γενικῶς τὸ βιβλίον «Ἡ ἐργασία καὶ ὁ χρόνος» ἀποτελεῖ μιαν ἐργασίαν πλουσίαν εἰς στοιχεῖα θεωρητικῶς ἐμπειρωμένα καὶ ἐμπειρικῶς ἀποδεδειγμένα. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα στερούμεθα ἐρευνῶν αὐτοῦ τοῦ εἶδους, τὸ βιβλίον τοῦ Grossin θὰ ἴητο ἴσως χρήσιμον, ἀφ' ἐνὸς εἰς τοὺς λαμβάνοντας ἀποφάσεις ἀπὸ πλευρᾶς συμβουλευτικῆς, ἀφ' ἑτέρου εἰς τοὺς ἀσχολοιούμενος μετὰ θέμα ἐπιστημονικῶν ἀπὸ πλευρᾶς μεθοδολογίας καὶ προβληματισμοῦ.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΓΚΡΙΤΣΑΛΗΣ
Κοινωνιολόγος τῆς Ἐργασίας
Ἐπιστημονικὸς Συνεργάτης ΕΚΚΕ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

The Greek Review of Social
Research

εἰδικὸν τριμηνιαῖον περιοδικὸν
Ἐκδότης: Ἐθνικὸν Κέντρον
Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν (ΝΠΔΔ)
Σοφοκλέους 1, Ἀθήναι 122
Ἔτος 5ον. Τεύχος 21-22
Ἰούλιος - Δεκέμβριος 1974

ὑπεύθυνος τυπογραφείου Ἰ. Ὀρσανίδης
Θησείας 52-Π, Φάληρον
στοιχειοθεσία - ἐκτύπσις - βιβλιοδεσία
Ἐπαύλοφος Ε.Π.Ε.
Ζαλοκόστα 5, Ἀθήναι
ἐπιμέλεια ἐκδόσεως
Ἰγνερσία Ἐνημερώσεως ΕΚΚΕ

ΤΙΜΗ ΔΙΠΛΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 80
Double issue \$ 5

συνδρομαὶ ἑσπερικοῦ (4 τεύχη):
διὰ ἰδιώτας δρχ. 150,
διὰ σπουδαστὰς δρχ. 120,
διὰ νομικὰ πρόσωπα, τραπεζὰς,
ὀργανισμοὺς δρχ. 300,
συνδρομὴ ἑξοστερικοῦ (4 τεύχη): \$ 12

ἡ ἀναδημοσίεσις τῆς ὅλης τῆς
περιοδικῆς ἐπιτρέπεται μόνον κατόπιν
ἀδείας τοῦ διευθυντοῦ συντάξεως
πέρας ἐκτύπωσος 26.2.1975

Τὰ ἐνωπόγραφα ἄρθρα ἐκφράζουν τὰς ἀπόψεις τῶν συγγραφέων των.
Signed articles express only the views of their author.